

Frimodighet

Taler

Eivind Berggrav

Dato

28 oktober 1940

Sted

Calmeyergatens misjonshus

Omstendigheter

Tale ved etableringen av Kristent Samråd, som skulle bli det samlende organ for kirkekampen fram til april 1942.

- 1 Det vanskeligste av alt og det verdifulleste av alt er frimodighet. Hvordan bli frimodige?

- Det nytter ikke å si til et nedtrykt menneske: Bare vær glad! Det nytter ikke å si til et ulykkelig folk: Alt blir bra! Den som skal kunne si til et menneske: Sønn, vær frimodig! han må også ha makt til å kunne si: dine synder er dig forlatt. Frimodighet er noe ganske annet enn det vi kaller opmuntrethet, eller slik stemning som vi kommer i når vi drømmer lykkelig eller har hellet med oss. Den frimodighet som velder lik en stille kilde fra livets dybder, den kommer bare hvor evig skyld er gjort om til evig forløsthed. Frimodighet er å kunne se Gud inn i øiet. Frimodighet er det frie menneskes mot.
- 5
 - 10

- Det kristne program for frimodighet har vi i Hebreerbrevet (kap. 10): «Da vi altså, brødre, i Jesu blod har frimodighet til å gå inn i helligdommen, så la oss tre frem med sanndru hjerter, i troens fulle visshet, rensed fra en ond samvittighet.» Vår frimodighets klippegrunn er Kristus og hans kors, for så kan synden ikke seire til sist. Men som det heter her: vi må også tre frem og bekjenne ham. Følgende vilkår er satt for å beholde frimodighet: troens fulle visshet, sanndru hjerter, en god samvittighet.
- 15
 - 20

- Det er i troens fulle visshet at vi samles her idag. Det er dette som gir glede. Tro er den gave uten begrensning som Gud gir et sanndru hjerte. Løgn og tro er dødsfiender. Sanndruhet og tro bor sammen.

- 25 Et liv i tro har i alle situasjoner sin linje fastlagt i evangeliet. Vår samvittighet er orientert og tryggelig bestemt av Guds inspirerte og gjennom Ånden

inspirerende ord, og vi står lykkelig og trygt på vår evangelisk-lutherske
bekjennelse. De helliges samfund og brorskap stiftes av Kristus, alltid på ny. Det
30 er ikke i kompromis vi finner hverandre. Vi finner hverandre i Kristus. I dette
hellige samfund fortsetter vi å gjensidig opbygge, styrke og veilede hverandre i
skiftende situasjoner.

Samvittigheten er åndens instrument til å tale til oss nettop mens situasjonene
35 skifter og avgjørelsene blir vanskelige. Over samvittighetens lønnkammer står
skrevet som bud nr. 1: Du skal over alle ting frykte og elske Gud og sette all din
tro og lit til Ham alene. Å vakle i dette, er å miste både troen, sannruheten og
den gode samvittighet. Du kan komme hjem til dine barn med lommen full av
40 gull, men hvis du for å skaffe dig gullet, har gjort noe som du må skamme dig
ved, så blir hele ditt hus mørkt tross de skinnende fordeler. Der er ingen
frimodighet uten helhjertethet. Søker du Gud med baktanker om å lure noe
unda fra hans regimente, så er du en løgner og kan ikke bli glad. Dobbeltspill i
hellige overbevisningsspørsmål gir tæring i karakteren. Biskop Brask er den
nordiske histories eksempel. Han sa ja, men mente hemmelig nei, han satte sitt
45 segl under et forsmedelig vedtak, men under seglet husker dere at han hadde
skrevet: «Hertil er jeg nødt og tvungen.» Han trodde å fri sig selv fra
delaktighet i en skjensel ved å ta en hemmelig reservasjon. Overfor slikt skal
ordet fra Worms stå i ildskrift på vår vegg: Det er aldri rådelig å handle mot sin
samvittighet. Det er Sannhetens konge vi tjener.

50 Aldri kan vi kjøpe frimodighet ved å slå av på den absolutte helhjertethet
overfor Gud. Luther sier: Religion er med legem og sjel å gi sig Gud i vold. Med
legem og med sjel! Gud totalt i vold! Frimodighet er å vite sig tatt imot av Gud.
Vi kaster oss ut med legemets angst og sjelens skyld, vi møtes av Ham som har
55 makt til å si: Sønn, dine synder er dig forlatt. Det er å bli evig frimodig.

Men det er ikke slik at vi da får ha frimodigheten som en hvilende besittelse, en
urokkelig avballanserthet, en konstant løftet stemning.

60 Det er to ting vi må ha klart for oss at den kristne frimodighet ikke er.

Den er ikke det samme som å være ovenpå. Ikke overmot, heller ikke å ha et flatt
sinn som er uberørt av trengsler og problemer, eller en forstokkethet i egen
mening. Frimot er det stikk motsatte av overmot. Heller ikke er frimot det
65 samme som opprømthet. Noen tror at de kan drikke sig til frimot ved å glemme,

eller ved å ta en stemningsslurk og vinne et øieblikks optimisme. Frimot er tillitsfullhet også i mørke dager.

70 Frimot og vanskeligheter hører derfor sammen. Frimot får bare den som gjør en innsats, om det så skal koste lidelse. Når Paulus skildrer den kristne fred, så er det ikke en sofafred, ikke en nytelsesfred, det er - som han uttrykker det - en fred til å stå i striden med. «Jo verre det går til, des vissere vi vinner, når vi kun stride vil.»

75

Striden føler ofte inn i tider som for oss bare synes mørke. Frimodighet beror ikke på at vi alltid kan se lyst på situasjonen. Endog følelsen av forlatthet av Gud kan komme over oss. Det som skriften kaller «motsigelsen av syndere», det ondes overlegenhet i kampen, kan gjøre oss helt chanceløse. Da heter det: «Gi
80 akt på ham som tålmodig har lidt en slik motsigelse av syndere, så I ikke blir motløse i Eders sjele!» Frimodigheten går ikke fri for Herrens tuk. Herrens veldige hånd, også som sviende slag, er skaperen av den kristne frimodighet. «Min sønn, akt ikke Herrens tuk ringe, og bli ikke motløs når du refs av ham.» (Hebr. 12,3 og 5.) Frimodighetens kilde er jo dette at Herren er med,
85 også i tukten, også i fortvilelsens dager.

En kone oppe i Nordland kom til den djerpe legpredikanten Per Nordsletten fra Lesja. Hun var så opgitt, for hun merket ikke at Gud var med henne lenger, han hadde forlatt henne. Per hadde noe av dette merkelige humor som ofte følger
90 den sanne kristendom. Til hennes ord om at Gud ikke var med henne lenger, svarte han: «Ja, det står i skriften det. Det står skrevet: «Se jeg er med Eder annen hver dag.» «Nei, opponerte hun straks, det står: Se jeg er med Eder alle dager.» - «Der ser du da, hvorfor liter du mer på dine egne kjensler enn på Guds ord. Alle slags dager er han med, også de dager da vi ikke merker det.»

95

Her er sannheten: Vi er ikke frimodige fordi vi alltid er i lys, men fordi Han er med oss også i mørket. Menneskesjelens stormsang er «Nærmere dig min Gud, nærmere dig.»

100 Det er så mange som vil ta engstelsen for fremtiden på forskudd. De utmaler sig hvor forferdelig det kan bli, de spekulerer på om de har kraft nok til å stå i det som kanskje kommer. Vil jeg greie det om jeg blir satt på de store prøver, om ikke på martyriets prøve, så på utholdenhetens prøve, i smerter, savn, forlatthet, matmangel? De beføler sig selv og sin styrke, sin tro og sin frimodighet, de

engstes: Jeg holder sikkert ikke ut. De ber: Gud, gi mig å føle slik kraft idag at jeg er sikker på å holde stand imorgen.

110 Men Gud gir aldri frimodighet på forskudd. Han gir akkurat nok for idag. Mere kan vi ikke tåle. Så vilde vi nemlig bli kristelig overmodige, tro at vi hadde styrke i oss selv. Nei, gi alt i Guds hånd idag, så bærer Gud dig også imorgen. Du skal få erfare det! Maser du idag om kraft for imorgen, så gjør du dig kraftløs også for idag. Hver dag har nok med sine egne ting, sa Jesus. Vi skal ikke skue engstelig frem, vi skal inn under Guds veldige hånd idag.

115 Dette gir det rette håp. Ingen frimodighet er jo uten håp. Men det er ikke dagdrømmerens håp, bygget på fantasier som vi utmaler oss, beregninger som vi gjør om utsiktene. Heller ikke er det det evige håp alene, - skjønt uten det evige livs håp var der intet annet håp, ingen mening i noen enkelte håp her på jord.
120 Det evige livs håp er også et håp om at Gud lever og styrer her i tiden, og at han vil la rettferd, sannhet og godhet seire. Derfor har den kristne håp i kampen, hvor ulik den enn kan synes. Men alt vårt eget må vi la falle. Er du øm for dig selv, blir du aldri Kristi frimodige soldat. Bjørnson synger i sin salme:

125 «Kampen for Kristus i ånd og i form
blusser kun større i vantroens storm,»

og han legger til:

130 «O Gud løft kampen
av selvsyk jammer,
at stille som lampen
vårt hjerte flammer
i din luft av fred
135 som best du vet.»

Mere enn noen annen har Paulus oplevet hvordan den kristne frimodighet gror midt i kamp og mørke. Han har skildret hvordan der for den kristne kan være tider av menneskelig håpløshet, overmannet av svakhet, men aldri kan
140 kristentroen nedkjempes. Alle har vi vel på vårt vis oplevet et eller annet så vi kjenner oss selv igjen i Paulus's sterke ord om den spenningen vi lever i med vår frimodighet i Gud:

145 Den skal stråle frem fra oss, sier han, til tross for at vi har skatten i lerkar, - «idet vi alltid er i trengsel, men ikke kuet, - tvilende, men ikke mistvilende, forfulgt, men ikke opgitt, nedslått, men ikke tilintetgjort, alltid bærende Kristi død med oss i legemet, for at også Jesu liv skal åpenbares i vårt legeme.»

150 Spent mellom liv og død dirrer den kristne frimodighet, og merk dere: nedslått er vi stundom, men aldri tilintetgjort. Det er dette, sier Paulus, som gir oss «tålmod i trengsler, i nød, i angst, under slag, i fengsel, i oprør, i strengt arbeide, i nattevåk, i faste, - i ære og i vanære, med vondt rykte og med godt rykte, som de der refses og dog ikke ihjelslås, som bedrøvede, men alltid glade - jeg gjentar:

155 ofte bedrøvede, men alltid innerst inne glade! - som fattige, som dog gjør mange rike - ja, Guds menighet i Norge: som fattige der dog gjør mange rike, - som de som intet har og dog eier alt!» (Se 2. Kor. 4 og 6.)

Slik taler han som hadde erfaringen om slag og pinsler, forhør og forakt, fengsel og utsikt til forsmedelsens død. «Gled Eder i Herren, atter sier jeg Eder: Gled Eder,» er hans hilsen til oss.

Har noen av os tapt motet, så er det fordi vi har tapt Gud. Har vi tapt Gud, så er det fordi vi har holdt noe unda for Gud. Har vi holdt noe unda for Gud, så er det fordi vi har syndet mot ham uten å ville bekjenne.

165

Sønn vær frimodig, dine synder er dig forlatt - dette er som en åpen port. Gå inn gjennom den og bli en opreist sjel. Da er du i Guds rike.

170 Guds rike i vårt fedreland, det er fedrelandets fremtid. Gud gav oss det norske akkurat som han gav dig og mig vårt eget særpreg, vårt eget lynne. I din sjel er det Gud møter dig. Han vil ikke uniformere dig og utslette ditt særpreg. Han vil frelse dig og gjøre dig fri. Slik som Norge er skapt til Ham, nettop slik vil Han frelse Norge og gjøre det norske til et instrument for hans frimodighets sang

175 over jord. Vi står samlet nu. Alle kristne i dette land har ansiktet vendt den samme vei: Fra Herren kommer hjelpen. Fra Ham henter vi frimodighet til å leve, arbeide, be, holde ut i en god samvittighets pakt. Over lidenskapens nød skal kjærlighet få seire - ti så Hans vilje lød. Amen.

180

Kilde

Kirke og Kultur, bd. 47, s. 528-533, 1940.

Emner

Andre verdenskrig, Kirke

185

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/frimodighet>

190

195

200

205

210

215

220